

Motion till riksdagen

1987/88:Jo13

av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88:128 om
miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, m. m.

Inledning

Den svenske jordbrukaren har visat en stor anpassningsförmåga till förändrade förutsättningar i sin produktion. Han har anpassat sig till förändrade konsumtionsvanor och förändrade produktionsmetoder som inneburit en hög grad av specialisering. Han har upplevt, lika starkt som andra näringsutövare, uppgångar och nedgångar i konjunkturen. Han har upplevt en strukturrationalisering som inneburit en utflyttning från glesbygden då jordbruk slagits samman för att skapa bärkraftiga enheter. Han har upplevt att jordbruksbygd skogsplanteras.

I allt detta har han dock haft stöd av en entydig jordbrukspolitik. Den svenska jordbrukspolitiken har varit pådrivande för att skapa ett högspecialiserat, storskaligt jordbruk för att till lägsta pris producera kvalitetslivsmedel till den svenska konsumenten. Den svenske jordbrukaren har insett det nödvändiga med denna utveckling.

Han har, i denna förändring, upplevt att han och konsumenten strävat mot samma mål: ett svenskt jordbruk som producerar kvalitetslivsmedel till lägsta pris både i fred och ofred.

Det riktmärke för sin utveckling som den svenske jordbrukaren har haft i den svenska jordbrukspolitiken börjar dock försvinna. De fasta spelregler som jordbrukspolitiken har inneburit för honom börjar luckras upp. Principerna för jordbrukets kostnadskompensation diskuteras, statens delansvar för överskottsproduktionen upplevs av producenten inte som självklart. I samband därmed har det svenska jordbrukets nuvarande utvecklingsväg ifrågasatts.

I miljöproblemens och överskottsproduktionens spår höjs röster för att jordbrukets utveckling varit av ondo och orsakat dagens problem. Till del är detta riktigt. Visst näringsläckage har dock alltid förekommit och har först tillsammans med andra källor blivit miljöproblem.

Den nödvändiga och framtvingade utvecklingen av svenskt jordbruk har bidragit till miljöproblemen. Utvecklingen mot det ensartade odlingslandskapet har ökat näringsläckaget till svenska havskuster och insjöar. Rester av växtskyddsmedel har påträffats i vattendrag. Den tekniska och biologiska utvecklingen har gett oss nya analysmetoder och ny kunskap. Detta har gjort oss medvetna om miljöproblem som tidigare ej uppmärksammats. Dessa löses dock inte av en återgång till ett jordbruk, bedrivit efter principer som den svenska producenten tidigare använt sig av. Att förneka ut-

vecklingens möjligheter att lösa dessa problem är att motarbeta den väg människan alltid använt. Moderata samlingspartiet anser att det svenska jordbruket kan lösa dagens problem genom en fortsatt utveckling. Ett effektivt och framstegsvänligt jordbruk är den enda garantin för att konsumenterna i såväl fred som ofred har billiga kvalitetslivsmedel att tillgå.

Genom utveckling skapas också de ekonomiska resurser som ger möjlighet till miljöförbättrande åtgärder på jordbrukets område.

En återgång till ett jordbruk bedrivet med äldre tiders metoder är som en utopi. Det vore det första steget mot ett avvecklande av den inhemska jordbruksnäringen. Ett effektivt jordbruk, baserat på den tekniska och biologiska utvecklingen, är den svenske jordbrukarens enda livförsäkring i kampen om de svenska konsumenterna.

I regeringens proposition 1987/88:128 om miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, m. m. föreslås intensitetssänkande åtgärder som en metod att komma till rätta med jordbruksproblemen. Den intensitetssänkande effekten av föreslagna åtgärder är tveksam, men hotbilden mot svenskt jordbruk är tydlig. Regeringen visar genom dessa förslag och många grundresonemang i propositionen en utvecklingsfientlig inställning till det framtida svenska jordbruket. Detta synsätt kan moderata samlingspartiet ej acceptera. Det lågproducerande extensiva jordbruksföretaget utan lönsamhetskrav är en orealistisk bild av det framtida jordbruket.

Stallgödselhanteringen

I Moderata Samlingspartiet partimotion 1987/88:jo ang. miljöpolitiken stöder vi de av naturvårdsverket föreslagna åtgärderna för att nedbringa näringsläckaget från jordbrukets stallgödselhantering. Vi uppfattar dessa åtgärder som de viktigaste för att minska näringsläckaget till en acceptabel nivå. Regeringen har överfört naturvårdsverkets handlingsplan till sin proposition. I huvudsak är vi därför eniga med regeringen på denna punkt. I arbetet med att föra ned handlingsplanens åtgärdsförslag till en praktisk tillämpbar nivå har skillnad mellan moderata samlingspartiets ståndpunkter och regeringens uppstått. Dessa berörs nedan.

Djurtäthet

Stallgödselhanteringen är enligt vår mening ett av jordbrukets främsta miljöproblem. Därför anser vi, vilket vi tidigare framfört i jordbruks- och miljömotioner, att generella föreskrifter bör utfärdas för djurtätheten. Vi stöder därför de av regeringen framlagda förslagen på denna punkt. Vid beräkning av arealunderlag för djurproduktion skall även betesmark få ingå. Vi är också positiva till användandet av s. k. spridningskontrakt, för spridning av stallgödsel på marker som djurägaren ej själv brukar. Föreskrifterna för djurtätheten är propositionens största bidrag för att minska näringsläckaget.

Syftet med begreppet djurenhet har dock aldrig varit avsett att användas som mått på gödselproduktionens storlek. Begreppet har använts som eko-

nomisk enhet vid resursberäkningar. I samband med utformningen av föreskrifter för den arealbundna djurproduktionen bör det därför undersökas om begreppet är lämpligt att i sin nuvarande utformning användas för detta ändamål.

Mot. 1987/88
Jo13

Spridningstidpunkt

Grundprincipen vid all stallgödelspridning är att den bör ske så nära såtidpunkten som möjligt. På grund av olika orsaker är detta inte alltid genomförbart. Det finns i samband härmed ett behov av att reglera spridningstidpunkter för stallgödsel.

Regeringens regler för spridningstidpunkt av stallgödsel är väl motiverade av miljöskäl. Grundregeln för stallgödelspridning bör alltid vara att spridning tillåts över hela året om nerbrukning kan ske inom 24 timmar. Regeringen har i sina specifika krav för höstspridning ej angivit detta som en grundregel. För att underlätta för jordbrukaren och ej detaljreglera i onödan bör en s. k. 24-timmarsregel gälla generellt.

Lagringskapacitet

Behovet av utökad lagringskapacitet för stallgödsel är stort. Vi ser därför med tillfredsställelse att regeringen anammat vårt förslag om bidrag för byggnad av stallgödelsvårdsanläggningar. Det bidrag som tidigare fanns utgick enbart om stallgödelsvårdsanläggningens lagringskapacitet var högst sex månader. Staten har därför ett ansvar för att bidra till utbyggnaden av gödelsvårdsanläggningarna. Vi anser dock att dessa bidrag skall finansieras med de medel som inkommit från skatten på handelsgödsel.

Jordbruket har ingen möjlighet att direkt övervältra sina ökade kostnader på konsumenterna. De kostnader som uppstår för jordbruket i samband med utbyggnaden av lagringskapaciteten måste därför få tas ut vid prisförhandlingarna.

För att ej snedvrída byggmarknaden och för att ge jordbrukaren rimlig tid att finansiera utbyggnaden bör bidraget utgå till bestämmelsens ikraftträdande den 1 januari 1995. Bidraget bör utgå till *samliga* som berörs av reglerna om utökad lagringskapacitet för stallgödsel. I regeringens förslag undantas bidraget för företag med fler än 100 djurenheter i ej specificerade områden i Sverige. Vi anser detta vara orättvist och felaktigt. Att dessa företag också skall ha tillgång till samma bidrag som företag inom de specificerade områdena uppfattar vi som självklart.

Reglerna för bidrag får inte hindra utveckling av nya anläggningar och metoder att lagra stallgödsel. Detta är inte minst viktigt för den uppfödning som tidigare ej varit arealberoende, exempelvis minkuppfödning. Att dessa metoder i vissa sammanhang kan få jämföras med spridningsavtal befrämjar utvecklingen. Handeln med gödseln utvecklas. Då teknisk utveckling på området bör stimuleras, t. ex. mot gemensamhetsanläggningar, bör bidraget utgå till respektive jordbrukares del av gemensamhetsanläggningen och ej till anläggningen själv.

I förlängningen av regeringens proposition skymtar krav på den enskilde jordbrukaren att upprätta växtodlings- och gödslingsplan. Att upprätta dessa planer bör vara en självklarhet för dagens jordbrukare. Då denna planering är en företagsekonomiskt lönsam åtgärd kan eventuella problem lösas med information och rådgivning. Sålunda har det visat sig att t. ex. den individuella rådgivningen verksamt bidragit till att minska fosforgödslingen i jordbruket.

Slamspridning på åkermark

Slamspridning på åkermark är ett av samhällets allvarligaste miljöproblem. Slam från tätorter med obetydlig industri är i allmänhet ett gott gödselmedel, medan slam från tätorter med stor industriverksamhet innehåller betydliga mängder skadliga ämnen. Jordbruket har självt reagerat mot detta slam och visat sitt ansvar för miljön.

Riksdagen har tidigare givit regeringen i uppdrag att fastställa låga gränsvärden för skadliga ämnen i slam som används på åkermark. Genom hänvisning till pågående utredning kan dock regeringen inte anses ha fullgjort sitt uppdrag. Genom att dessa gränsvärden ännu ej är klara saknas en av de tyngsta delarna i miljöpropositionen på jordbrukets område. Detta är beklagligt. Enligt vår mening måste arbetet med att fastställa dessa gränsvärden påskyndas.

Ökningen av handelsgödsel och bekämpningsmedelsskatten

Moderata samlingspartiet har tidigare yrkat att skatten på handelsgödsel och växtskyddsmedel avskaffas. Orsakerna härtill är flera.

Det finns inga som helst vetenskapliga undersökningar som visar att näringsläckates storlek skulle bero på mängden tillförd näring. Om avgiftsökningarna får till effekt att förbrukningen av handelsgödsel minskar behöver det inte innebära att näringsläckaget avtar. Som styrmedel är dessa skatter alltför trubbiga.

Tyvärr finns det i sammanhanget skäl att ifrågasätta regeringens verkliga mål med dessa skatter. Som ekonomiska styrmedel mot en lägre intensitet har de troligen ingen effekt. Som finansieringskälla för statlig verksamhet är miljöskatterna dock ej oväsentliga. Målet att nedbringa förbrukningen ställs mot statens medelsbehov som tillfredsställs av en hög förbrukning. Om syftet är att minska användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel och detta syfte uppnås, minskar den bas på vilken skatten beräknas och därmed minskar skatteintäkterna. Man kan inte använda skatten som styrmedel och samtidigt räkna med dessa intäkter som finansieringskälla i statsbudgeten.

Regeringen har missuppfattat meningen med ekonomiska styrmedel. Miljöavgiften är en punktskatt som enbart har effekt på statens finanser. Vi föreslår, i synnerhet som dessa skatter inte får kompenseras genom höjda pro-

duktpriser, att dessa skatter omedelbart avskaffas. Om skatten ändå införs bör den, enligt vår principiella uppfattning, få kompenseras vid prisförhandlingarna.

Mot. 1987/88
Jo13

Fånggrödor

Liksom jordbruksministern anser vi det ytterst angeläget att satsa avsevärda resurser för att vinna erfarenheter från forskning och försöksverksamhet vad gäller användandet av och effekten av fånggrödor.

Systemet med fånggrödor bör prövas i fullskaleförsök för att närmare utreda dess effekt på näringsläckaget innan regeringen bemyndigar lantbruksstyrelsen att utarbeta föreskrifter angående andelen höst- och vinterbevuxen mark. Systemet med fånggrödor måste vara praktiskt användbart innan beslut om andel höst- och vinterbevuxen mark tas. Då systemet med fånggrödor kan få stor betydelse för minskning av näringsläckaget måste dessa försök påskyndas.

Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet

Det stöd som lämnas till vård av värdefulla naturtyper i odlingslandskapet (NOLA) har varit värdefullt för att bevara ett odlingslandskap som var på väg att försvinna. Dock uppfattar vi Nolabidraget som en samhällskostnad. Det är felaktigt att svenskt jordbruk skall finansiera ett stöd med egna pengar – ett stöd för ett odlingslandskap som samhället efterfrågar. Vi ifrågasätter inte Nolabidraget, men vi anser att finansieringssättet är felaktigt. De ytterligare 20 milj. kr. som föreslås skall finansieras med höjning av en skatt vi vill avskaffa. Nolabidraget bör finansieras med skötselanslag från naturvårdsverket.

Genom det tidsbegränsade, utökade Nolabidraget finns osäkerheten om vad som kommer att ske med det odlingslandskap vi vill bevara. Detta odlingslandskap bör säkerställas på längre sikt än tre år för att ha avsedd effekt.

Övriga budgetfrågor

Vid behandlingen av jordbruksdepartementets budgetproposition i januari motsatte vi oss inte en kostvaneundersökning finansierad med införselavgifter. Beloppets storlek gjorde att vi ej ansåg oss behöva reagera mot denna felaktiga användning av införselmedel.

Tyvärr har regeringen fortsatt på den inslagna linjen och anvisar i propositionen en miljon kronor årligen under en treårsperiod för stöd till kontrollverksamhet av alternativodlade produkter. Vi anser det vara felaktigt att använda införselmedel för detta ändamål, varför vi avvisar anslaget. Kontrollen bör åligga odlarna själva och deras organisationer. Det är felaktigt att det traditionella jordbruket skall subventionera det alternativodlade. Stödet får dessutom en snedvridande effekt på priset för alternativodlade produkter i jämförelse med traditionellt odlade. Vi anser att stödet ej

skall utgå. Är konsumenten villig att betala för en separat kontroll av alternativodlade produkter gör han det. Är han inte villig finns det heller inget skäl att införa något stöd för kontrollverksamheten.

Mot. 1987/88

Jo13

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att betesmark skall ingå i arealunderlaget för djurproduktion.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om begreppet djurenhet.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om hur finansiering av bidrag till gödselvårdsanläggningar skall ske,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad gödselvårdsanläggningar skall utgå till 1 januari 1995,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vilka som är berättigade till bidrag för byggande av gödselvårdsanläggningar.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om reglerna för erhållande av bidrag för byggande av gödselvårdsanläggningar.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om gränsvärden vid slamspridning på åkermark.

8. att riksdagen avslår regeringens begäran att höja gödselmedels- och bekämpningsmedelsskatten.

9. att riksdagen beslutar avskaffa skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fånggrödor.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansieringen av Nolabidraget.

12. att riksdagen avslår regeringens anslagsyrkande för kontroll av alternativodlade produkter.

Stockholm den 24 mars 1988

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ivar Virgin (m)

Mona Saint Cyr (m)

Bertil Danielsson (m)

Göthe Knutson (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingvar Eriksson (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Arne Svensson (m)

Hans Dau (m)

Sven Munke (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

